

АКТУАЛЬНИЙ СТАН ТА ТРЕНДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

CURRENT CONDITIONS AND TRENDS IN HIGHER EDUCATION IN THE USA

В статті презентовано результати аналізу сучасного стану та актуальних трендів вищої освіти у США. Акцентовано увагу на основних трендах в системі вищої освіти США, а саме інтернаціоналізації освіти (залучення іноземних студентів до навчання у закладах вищої освіти), відкритому навчанні (створення онлайн курсів, відео уроків, лекцій, які будуть доступними для кожного здобувача освіти у дистанційному форматі) та застосуванні ШІ в навчальному процесі (розробка механізмів імплементації ШІ під час навчання). З'ясовано, що вищій освіті США притаманні сучасні тренди – інтернаціоналізація освіти (США – країна, з найбільшою кількістю іноземних студентів), відкрите навчання та використання ШІ в навчальному процесі, які узгоджуються з вимогами BANI-світу, який маркується як крихкий, тривожний, нелінійний, незрозумілий та потребує змін до організації та результатів діяльності освіти як соціального інституту. Через появу екстрем умов (пандемія COVID-19, військовий стан), освітній процес набув іншого формату, пристосовуючись до нових умов та сформував вищезгадані тренди освіти. Наголошено, що сучасні тренди освіти можуть втілюватися в систему вищої освіти в Україні, а саме відкрите навчання (наразі є актуальним здобуття вищої освіти у дистанційному форматі) та використання ШІ для навчальних цілей, частково може реалізовуватись інтернаціоналізація освіти. Зроблено висновки, що сучасна освітня система має бути адаптивною та гнучкою аби відповідати новим вимогам суспільства. Проведене дослідження актуалізувало необхідність подальшого відстеження нових освітніх трендів та визначення умов для їх запровадження у вітчизняну освітню практику.

Ключові слова: вища освіта США, дистанційне навчання, сучасні освітні тренди, освітні інновації, освітні технології, цифрові технології, освітні технології з використанням штучного інтелекту (ШІ).

The article shows the results of the analysis of the current conditions and trends in higher education in the USA. The authors put emphasis on the main trends in the US higher education system, namely the internationalization of education (attracting foreign students to study in higher education establishments), open education (creation of online courses, video lessons, lectures that will be available to every student in a distance format) and applying of AI in the educational process (development of AI implementation mechanisms in educational process). It is found out that higher education in the USA is characterized by modern trends – the internationalization of education (the USA is the country with the largest number of foreign students), open education and applying of AI in the educational process, which are consistent with the requirements of the BANI world, which is labeled as brittle, anxious, nonlinear, incomprehensible and it needs changes to the organization and results of education as a social institution. Due to the emergence of extreme conditions (the COVID-19 pandemic, martial law), the educational process acquired a different format, adapting to the new conditions and forming new education trends. It is emphasized that modern education trends can be implemented in the system of higher education in Ukraine, namely open learning (currently, obtaining higher education in a distance format) and the use of AI for educational purposes, internationalization of education can be partially realized. It is concluded that the modern educational system should be adaptive and flexible in order to meet the new requirements of society. The conducted research substantiates the need for further monitoring of new educational trends and determining the conditions for their introduction into domestic educational practice.

Key words: higher education in the USA, distance learning, modern educational trends, educational innovations, educational technologies, digital technologies, educational technologies using artificial intelligence (AI).

УДК 378.018.43(73):004.8
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.1.22>

Братко М.В.,

докт. пед. наук, професор,
професор кафедри освітології
та психолого-педагогічних наук
Київського університету імені Бориса
Грінченка

Цимбалюк С.М.,

аспірантка кафедри освітології
та психолого-педагогічних наук
Київського університету імені Бориса
Грінченка

Постановка проблеми. Вища освіта має відповідати цивілізаційним вимогам і трендам, бути актуальною та сучасною. І, якщо, навіть у часи SPOD-світу реалізувати це завдання було нелегко, то світ-VUCA ускладнив ситуацію, а світ-BANI сформував абсолютно модернові запити до результативності діяльності освіти як соціального інституту. Рамкові вимоги BANI-світу підсилюють вимоги інформаційного суспільства, яке «модернізує наші уявлення про роботу, освіту, культуру, дозвілля, спілкування, комунікацію, економіку, соціальне життя... а для індивіда надзвичайної цінності набувають рівень освіти, професіоналізм, здатність до навчання та креативність» [3, с. 26].

Актуалізуємо зміст аббревіатур, про які йде мова вище. SPOD – це аббревіатура з англійських слів: steady (стійкий), predictable (передбачуваний),

ordinary (простий), definite (визначений). Саме такі ознаки були притаманні світу початку ХХ століття. Зазначена епоха, завдяки відносній стабільності та визначеності щодо цивілізаційного поступу, цілком могла задовольнятися трендом «освіта на все життя», набуттям особистістю твердих фахових навичок (hard-skills) в одному з секторів економіки – промисловості, сільському господарстві, соціальній сфері, яка охоплювала освіту, культуру, мистецтво. Разом з тим, ці часи характеризувалися науково-технічним прогресом, який згодом призвів до стрімкого революційного розвитку техніки та технологій – науково-технічної революції. В 90-ті роки ХХ століття, після значних політичних трансформаційних процесів, сформувався складний і багатополісний світ, який в англомовному науковому дискурсі отримав

назву VUCA (Volatility – мінливість, нестабільність, нестійкість, волатильність; uncertainty – невизначеність; complexity – складність; ambiguity – неоднозначність, неясність, двозначність, невизначеність). Одні з перших, хто використав таку назву були В. Бенніс (W. Bennis) та Б. Нанус (B. Nanus) [10, с. 226], Р. Мьорфі (R. Murphy) [19, с. 440].

Експерти ЮНЕСКО зазначають, що підготовку окремої людини і суспільства загалом до того, щоб жити в мінливому світі, повному протиріч, має саме освіта через розвиток у людей здатності адаптуватись і реагувати на те, що відбувається довкола. Вони свідомі того, що освіта не може сама вирішити всі проблеми розвитку світу, проте гуманістичний та цілісний підхід до освіти може і повинен сприяти реалізації нової моделі цивілізаційного розвитку [22].

Місія освіти у VUCA-світі – підготувати особистість до життя та професійної діяльності за мінливих, невизначених обставин, що передбачає перегляд концептуальної філософської основи сучасної освіти, підбір відповідних освітніх технологій, в основі яких лежать гнучкість, адаптивність і дизайн-мислення. Дизайн-мислення є одним із способів вирішення складних, слабко структурованих проблем нової реальності. Ці інструменти не говорять нам, що *станеться*, але вони дозволяють нам зрозуміти параметри того, що *може* статися в нестабільному світі. Це методології, побудовані на необхідності створити структуру для невизначеного. Ще більше ускладнив завдання освітнього інституту швидкий, складний і непрогнозований BANI-світ (brittle – крихкий; anxious – тривожний; nonlinear – нелінійний; incomprehensible – незрозумілий). Це світ потрясінь та абсолютно непередбачуваних змін, які дивують, дезорієнтують, посилюють стрес. Популярною аббревіатура BANI стала після публікації у 2020 році статті «Назустріч епосі хаосу» (Facing the Age of Chaos) авторства Дж. Кашіо (J. Cascio), антрополога та футуриста зі США [12]. Футуролог також запропонував формулу пристосування до світу BANI – RAAT – Resilience (стійкість), Attentioness (уважність), Adaptation (адаптивність), Transparency (прозорість). BANI-світ характеризується також такими екстремальними явищами як світова пандемія Covid-19, воєнна інтервенція росії в Україну, які мають вплив на численні глобальні процеси та зміни, включаючи освітню сферу.

Екстрім – умови функціонування сфери освіти актуалізували упровадження в освітню практику різних педагогічних інновацій, що спрямовані на забезпечення якості та результативності освітнього процесу. Дедалі активніше застосовується відкрита освіта як гнучка система здобуття освіти, доступна кожному охочому, без аналізу його освітнього цензу і регламентації періодичності і часу вивчення окремого курсу, програми,

яка розвивається на основі формалізації знань, їх передачі і контролю з використанням інформаційних і педагогічних технологій дистанційного навчання. Вона може включати: відкриті онлайн-курси, лекції; відеоуроки, віртуальні лабораторії, веб-семінари, віртуальні конференції. Зріст попит на відкритий контент (open content), відкриті освітні ресурси (open educational resources), цілісні проекти відкритої освіти – OpenCourseWare (OCW), віртуальні університети.

Інститут освітніх технологій Відкритого університету з Великобританії (Institute of Educational Technology at The Open University (UK) з 2012 року щороку на своїх відкритих ресурсах публікує звіт за результатами дослідження найновіших (інноваційних) освітніх технологій, які були популярними у світі упродовж досліджуваного року (<http://www.open.ac.uk/blogs/innovating/>), які маркує як такі, що вже впливають на освітню практику, або пропонують можливості для майбутнього. Складений такий перелік і для 2023 року. До нього увійшли такі освітні інновації:

1. Педагогіка з використанням інструментів штучного інтелекту (Pedagogies using AI tools), яка передбачає використання інструментів штучного інтелекту (AI), таких як ChatGPT, для підтримки викладання та навчання.

2. Метавесвіт для освіти (Metaverse for education), що розширює освітні можливості завдяки повному захоплюючому 3D-середовищу.

3. Мультимодальна педагогіка (Multimodal pedagogy) – є інструментом покращення навчання шляхом урізноманітнення спілкування та представлення.

4. «Бачити себе в навчальній програмі» (Seeing yourself in the curriculum). Це педагогічна інновація, яка дозволяє студентам побачити себе в навчальній програмі.

5. Педагогіка догляду в цифрових середовищах (Pedagogy of care in digitally mediated settings) для якої пріоритетом є благополуччя та розвиток здобувачів освіти.

6. Подкасти як педагогіка (Podcasts as pedagogy), тобто вбудовування подкастів у практику викладання та навчання.

7. Навчання на основі викликів (Challenge-based learning), яке допомагає долати виклики на користь людям і суспільству.

8. Підприємницька освіта (Entrepreneurial education) метою якої є готовність здобувачів освіти до ролі агентів змін у суспільстві.

9. Реляційна педагогіка (Relational pedagogies) – робота у відносинах між дисциплінами та професійними кордонами.

Зазначені тренди в тій чи іншій мірі притаманні всім ланкам освіти, в тому числі і вищій. Очевидно, що флагманами щодо впровадження освітніх інновацій є розвинуті країни, зокрема і США.

Аналіз наукових публікацій. Аналіз стану освіти є надважливим питанням у педагогічних дослідженнях, адже результати такого аналізу формулюють запити на реформи у освітній сфері та визначають нові тренди розвитку. Важливість окресленого питання підтверджується численними дослідженнями зарубіжних учених. Для розкриття особливостей сучасного стану вищої освіти у США цінними є праці: «Глобалізація вищої освіти: роль іноземних студентів в системі вищої освіти США» (The Globalization of Postsecondary Education: The Role of International Students in the US Higher Education) за авторства Дж. Боунд (J. Bound), Б. Брага (B. Braga), Г. Ханна (G. Khanna), С. Турнер (S. Turner) [11, с. 163], «Зміна глобального розподілу високоосвіченої робочої сили, 1950–2040 рр.: висновки та наслідки» (The Changing Global Distribution of Highly Educated Manpower, 1950–2040: Findings and Implications) авторства Н. Еберштадта (N. Eberstadt) та Е. Абрамскі (E. Abramsky) [8], щорічні звіти Національного центру освітньої статистики (The National Center for Education Statistics (NCES)) [27].

Система освіти США давно знаходиться в полі зору українських дослідників, зокрема системно досліджують різні аспекти функціонування та забезпечення якості вищої освіти Н. Авшенюк, О. Андрюшина, М. Братко, О. Заболотна, Л. Клос, Л. Кнодель, І. Козубовська, О. Козьменко, А. Кулініченко, І. Литовченко, Л. Сідун, О. Стойка. Актуальні дослідження світових освітніх трендів, в тому числі і притаманних США, виокремлено роботи В. Андрущенка «Глобальні тренди розвитку освіти XXI століття» [2, с. 5]; Л. Амосова, О. Андріянова, Ю. Солошенко, Л. Уласевич, О. Павленкова «Сучасні тренди розвитку освіти: реалії і перспективи» [1, с. 9]; В. Фазан, О. Кузнецова, Л. Штефан «Тенденції розвитку вищої освіти в США» [7, с. 168]; О. Дубовик «Особливості системи підготовки спеціалістів у вищій школі США» [4, с. 46].

Мета статті. Проаналізувати актуальний стан вищої освіти у США та виокремити основні її тренди. Зробити висновки, який позитивний досвід США щодо організації функціонування післяшкільної освіти доцільно взяти до уваги реформуючи вищу освіту в Україні.

Результати дослідження. Проведений аналіз джерельної бази дозволяє стверджувати, що якісна вища освіта є одним з основних чинників успіху у кар'єрі та житті для США. Наявність ступеня вищої освіти надає широкі можливості щодо реалізації особистісного потенціалу на ринку праці. Роботодавці сприймають випускників університетів, які здобули вищу освіту, як таких, що мають компетенції та цінності, необхідні для керівних і технічних посад, якими випускники середньої

школи можуть не володіти. У результаті, випускники закладів вищої освіти отримують вищу винагороду на ринку праці, мають кращі можливості для працевлаштування лише тому, що вони відвідували коледж або отримали диплом [21, с. 47].

Для структури післяшкільної освіти США характерно різноманіття, чітка ієрархія залежно від об'єму наукових досліджень, рівня освітніх курсів та академічних ступенів, що присвоюються. У країні немає чіткого визначення поняття «заклад вищої освіти». До таких закладів належать усі освітні заклади, які здійснюють освітню підготовку після середньої школи (postsecondary institutions). У переважній більшості такі заклади називають коледжами. При чому, коледжі можуть бути як самостійним освітнім закладом, так і структурною складовою університету [3, с. 237]. За визначенням А. Дельбанко (A. Delbanco), *палітра коледжів є дуже широкою, «від погано фінансованих муніципальних коледжів до багатючих коледжів Ліги Плюща»* [14].

Закладам вищої освіти США до яких входять усі заклади приватного і державного сектору, що представляють післяшкільну освіту, надана повна свобода у виборі освітніх програм та джерел фінансування, серед яких – плата за навчання, підтримка різних фондів, у тому числі випускників, прибутки від наукової діяльності. Кожен штат має власну систему вишів, які помітно відрізняються один від одного як за завданнями роботи, так і за якістю навчання. Різноманітність освітніх закладів уможливорює оптимальний вибір здобувачем освіти коледжу чи університету, що якнайкраще відповідає персональним запитам в академічному, культурному, територіальному контексті. У межах штату студенти мають право вільно переходити з одного закладу вищої освіти до іншого за умови відповідності їхнього академічного статусу. Заліки та іспити, що склав студент в одному університеті чи коледжі, зараховуються в іншому. Студенти з інших штатів можуть навчатися у закладах вищої освіти, але сплачують за навчання вищу плату. Велика чисельність закладів вищої освіти у США створює широке конкурентне поле, тому освітні заклади змушені постійно запроваджувати новачі, пропонувати нові освітні програми, забезпечувати високі стандарти навчання задля залучення здібних і талановитих студентів.

В цілому у США розглядають освіту як складову людського капіталу та показник національної могутності. Високо освічені громадяни забезпечують продуктивнішу економіку, отже і більший військовий потенціал [8, с. 3]. Демократична держава зацікавлена у залученні молоді до навчання у закладах вищої освіти, адже саме молодь, зазвичай, є тією рушійною силою, яка прагне змін на краще, силою, яка має потенціал для розвитку та навчання. Освіта це один з найефективніших

засобів підвищення якості життя, дієвий інструмент боротьби з економічними проблемами, соціальною проблемою бідності. Добре освічені громадяни є гарними працівниками для різних галузей економіки, а, значить, працюють задля покращання рівня життя населення та процвітання держави.

Разом з тим, у США є умови не тільки для здобуття післяшкільної освіти (post-secondary education) власними громадянами, але й для іноземних студентів. Інтернаціоналізація вищої освіти США є одним з сучасних трендів. До закладів вищої освіти США у 2022 році вступило 948 519 студентів з різних країн [30]. США є країною великих можливостей, тому частина іноземних студентів не тільки здобуває якісну освіту в цій країні, але й прагне до подальшого працевлаштування. Найбільше університетська освіта приваблює іноземних здобувачів освіти, які займаються природничими науками, технологіями, інженерією та математикою. Додатковим чинником, який приваблює потоки іноземних студентів в США, є відносно не складний процес отримання студентської візи. На відміну від робочих віз, на студентські візи не поширюється обмеження виходу студентів на ринок праці [23, с. 57]. У такий спосіб уряд США заохочує здібних іноземних громадян вступати на навчання, а в подальшому і працевлаштовуватись у країні. Діяльності закладів вищої освіти США притаманна значна комерціалізація, тому вони зацікавлені у залученні на навчання іноземних студентів. Привабливою пропозиція щодо навчання у США є для абітурієнтів, які в силу певних обставин не можуть здобути освіту на своїй батьківщині. Також важливими чинниками здобуття освіти за кордоном для студентів країн, що розвиваються, є зміни в освітньому рівні, перспективний рівень особистих доходів, можливість подальшого працевлаштування у США, що разом виглядає як приваблива перспектива [11, с. 163]. Випускникам, які здобули освіту у США легше отримати роботу, ніж тим, хто вчився за кордоном. Це пов'язано з тим, що американські роботодавці більш поінформовані про навички, отримані в американських закладах освіти, їм легше провести співбесіду з кандидатами на місці. Більш того, ймовірність того, що іноземні студенти залишаться в США після закінчення навчання також залежать від економічних умов у їхніх рідних країнах [11, с. 163].

За даними звіту ЮНЕСКО найбільше абітурієнтів прибуває із Китаю та Індії, Південної Кореї [27]. Іноземні студенти складають вищу частку студентів у програмах з природничих наук, техніки, інженерії та математики, ніж у будь-яких інших галузях на рівнях бакалавра, магістра та доктора філософії [11, с. 163]. Найпопулярнішими університетами у США для іноземних студентів є Нью-Йоркський університет (New York University), Північно-Східний

університет (м. Бостон) (Northeastern University), Колумбійський університет (Columbia University), Університет Південної Кароліни (University of Southern Carolina) та Університет штату Арізона (Arizona State University) [25].

Початок 20-х років XXI століття приніс нові зміни не тільки в освітню систему, а й в глобальну економіку. Пандемія Covid-19 змусила перейти до дистанційної форми освіти та переосмислити традиційну форму організації освітнього процесу в цілому. За даними щорічного звіту Національного центру статистики освіти (The National Center for Education Statistics (NCES) за період початку пандемії зарахування на бакалаврські програми у США зменшилось на 4%, притому, що з 2009 по 2020 загальний набір студентів зменшився на 9% [27]. З приходом пандемії освітня сфера зазнала змін, багато інституцій не були готові до переходу на дистанційний формат навчання через відсутність достатнього рівня забезпечення цифровими технологіями. Такий раптовий перехід спричинив ще більший дисбаланс та нерівність у системі освіти. Цифровий розрив став ще більш очевидним. Навіть у країнах, які вважаються найбільш розвиненими бракувало засобів для впровадження ефективного онлайн-навчання [9, с. 9].

Але заклади вищої освіти США досить успішно справились з викликами дистанційної освіти завдяки досвіду впровадження інструментів відкритої освіти. Сьогодні дистанційні та онлайн курси складають майже половину навчальних програм коледжів і університетів Америки. Так, у системі коледжів Північної Кароліни частка таких курсів зросла з 2.4% у 1999 р., 37% у – 2009 р. до 90% у 2018 р. [13, с. 31]. Дистанційне навчання стало найбільш затребуваною формою навчання у США ще задовго до карантинних обмежень, оскільки воно характеризується порівняно невисокою вартістю, широкою доступністю та комфортністю освітнього середовища – студенти можуть навчатися у будь-який час, читати матеріали в їхньому власному темпі, зосередити свої зусилля на одній із тем, взаємодіяти з викладачами та іншими студентами з усього світу [4, С. 46]. Але щоб успішно завершити своє навчання студенти повинні мати високий рівень мотивації, а також хороші навички керування часом.

Разом з тим, можемо відзначити, що варто ще багато працювати, щоб забезпечити право доступу кожного до цифрових ресурсів. Зокрема в сегменті технічного забезпечення кожного здобувача освіти та науково-педагогічного персоналу (наявність відповідних гаджетів) і швидкісним доступом до мережі інтернет. Цим питання мають займатися як студенти, або їхні батьки, так і адміністрація закладів освіти. Також варто подбати про відповідну підготовку до роботи з цифровими ресурсами усім учасникам освітнього процесу, щоб в процесі

навчання не відволікатися на проблеми з налаштуванням доступу чи оперування електронними ресурсами.

На даний момент питання з поширенням пандемії та локдауну вже не є настільки гострим, хоча все ще актуальним є питання безпеки, але варто зазначити, що за період дистанційної освіти викладачі та здобувачі освіти набули нових навичок, які можуть бути використані і для очного навчання, як додатковий ресурс. В цьому плані, перспективним є розробка повністю дистанційних курсів, які можна опанувати вдома, наприклад, менеджмент, бухгалтерський облік, програмування, іноземні мови та інші. Такі курси не потребують професійно обладнаних лабораторій, матеріально-технічного забезпечення чи спеціальних баз практик.

Отже, напрям цифровізації, розробки масових онлайн курсів, можна виділити як ще один тренд у вищій освіті США та решти світу.

Пандемія вплинула не тільки на формат навчання, а й змінила плани студентів на навчання. У 2021 році 28% абітурієнтів повідомили, що передумали вступати до закладу вищої освіти. Основними причинами назвали неможливість оплати навчання та побоювання заразитися коронавірусом. Іншими причинами вважаються невпевненість у продуктивному процесі навчання та інституційні зміни в змісті та форматі навчання [26]. Вплив пандемії суттєво вплинув на доходи населення, особливо це стосується малого бізнесу. Частина підприємців змушена була припинити діяльність, що призвело до скорочення робочих місць. Абітурієнти, які планували поєднувати роботу і навчання, змушені були відмовитися від вступу саме через фінансовий стан. Побоювання зараження коронавірусною інфекцією також було однією з причин відмови від вступу. Спостерігаючи за сплеском захворюваності та переповненням лікарень тяжко хворими, населення все ж таки задумалося над своїм здоров'ям та обмежує контакти. Щодо невпевненості у продуктивному процесі навчання та зміні формату навчання, то це також викликає побоювання в абітурієнтів. Вступаючи до закладу вищої освіти, студенти хочуть отримати гарні знання, а через перехід на онлайн формат навчання виникає питання: наскільки ефективним буде процес навчання? Тому не дивно, що відсоток вступу низився.

На жаль, за період карантину заклади вищої освіти США не тільки втратили своїх абітурієнтів, а й іноземних, різко скоротилася академічна мобільність, рівень проведення наукових досліджень, а також і зменшилось фінансування. Уряд був змушений зробити перерозподіл коштів на користь медицини.

Загалом зрозуміло, що пандемія Covid-19 змінила доступ до отримання вищої освіти та ринку праці, процес зарахування та навчання.

Тривалість економічних криз залежить від державної політики, яка реалізується на державному та місцевому рівнях відповідно до економічного потенціалу кожної країни та закладу вищої освіти [9, с. 9]. За роки локдауну студенти привчилися працювати дистанційно і частину студентів така форма навчання повністю влаштовує.

На 2023 рік ВООЗ скасувала статус пандемії COVID-19 у світі, яка вплинула на багато сфер життєдіяльності людства, в тому числі і на освіту. Безпекові вимоги адаптували вищу освіту до дистанційного формату навчання, активно застосовувалось інноваційне програмне забезпечення, запроваджувались інноваційні освітні технології. Тож постає питання, чи зможе процес навчання бути таким, як до пандемії, чи варто його повертати до минулих стандартів, і як це вплине на суспільство.

Ще одна актуальна новація увірвалася в нашу реальність – це універсальні чат-боти, які використовують штучний інтелект для генерації тексту після введення користувачем запиту. Першим таку розробку представив технологічний стартап OpenAI. Чат-бот використовує GPT-4, велику мовну модель, яка використовує глибоке навчання для створення тексту, схожого на людський. Згодом і корпорація Google презентувала доступний штучний інтелект Bard. Цей чатбот допомагає отримувати чіткі відповіді на запитання.

Останнім часом активно обговорюється питання використання штучного інтелекту (ШІ) у процесі навчання. Так, чатбот Bard на наш запит, чи варто використовувати штучний інтелект в освітньому процесі університету відповів, що «Використання ШІ в освітньому процесі університету має ряд переваг. ШІ може допомогти студентам краще засвоювати матеріал, отримувати більш персоналізований досвід навчання та готуватися до майбутньої кар'єри. Однак також існують деякі виклики, які потрібно врахувати при використанні ШІ в освіті. Наприклад, важливо, щоб ШІ-системи були справедливими та недискримінаційними. Також важливо, щоб студенти мали розуміння того, як ШІ використовується в їхньому навчанні».

Оскільки Chat GPT став доступним раніше, то саме цей інструмент започаткував дискусії про його місце в освітньому процесі.

Використання цього інструменту повністю змінив уявлення про можливості ШІ. Розуміння та реагування на введення рідною мовою є одним із основних завдань Chat GPT. Обробка рідної мови використовується Chat GPT для перевірки введених користувачем даних та надання доречних відповідей [18, с. 436]. Це дозволяє користувачам спілкуватися в Chat GPT способом наближеним до природнього та інтуїтивно зрозумілого, подібного до спілкування з людиною [20].

Тренд використання Chat GPT пожвавив всю освітянську спільноту. Найперше, що турбує освітян – видавання робіт, сформульованих ШІ замість своїх, тобто недотримання академічної доброчесності. Це стосується як здобувачів освіти, так і науковців. Дослідники Е. Хілл-Ярдін (Hill-Yardin E.), М. Хутчінсон (Hutchinson M.), Р. Лейкок (Laucok R.), С. Спенсер (Spencer S.) охарактеризували науковий текст, сформульований ШІ як «поверховий, сухий та шаблонний». Кожен науковець має свій унікальний стиль написання наукових робіт. І відразу виникає питання: Чи може ШІ підлаштуватися під стиль написання кожного науковця? Поки що це питання є відкритим. Використання GPT Chat не рекомендують використовувати для написання академічних робіт, спираючись на те, що невідомо які джерела використовуються для формулювання тексту [16].

Дослідник В. Савахель (Sawahel W.) у своїй статті «Прийняти це чи відкинути? Вчені дискутують щодо Chat GPT» (Embrace it or reject it? Academics disagree about Chat GPT) зауважує, що деякі учені сприймають користь розробки Chat GPT на рівні калькулятора, в той час як інші – підтримують заборону використання ШІ в університетській освіті. Прихильники використання ШІ пропонують ввести вказівки щодо адаптації Chat GPT в навчальний процес та змінити політику академічної доброчесності [24]. Наразі конкретних кроків щодо впровадження Chat GPT в освітній процес немає. Ще невідомо яким саме чином можна імплементувати ШІ та одночасно забезпечити академічну доброчесність.

Дж. Вайсман (J. Weissman) порівнює Chat GPT з пандемією COVID-19 та вказує на те, що ми навчимося жити з цією «цифровою чумою» так само, як ми вчимося жити з вірусом, який порушив наше життя. З цього приводу дослідник дає кілька порад: приділяйте більше часу спілкуванню в класі, створіть комп'ютерні лабораторії без доступу до інтернету, розробіть курси для навчання роботи з Chat GPT [29]. Називаючи Chat GPT «цифровою чумою» дослідник підкреслює небезпеку на ступінь поширення цієї технології. Науково-технічний прогрес постійно рухається вперед, тому ми не можемо відкидати нові технологічні надбання, наше завдання навчитися ними правильно та ефективно користуватися.

М. Кінг (King M.) пропонує використовувати різноманітні методи оцінювання, які виходять за рамки традиційного написання есе – усні презентації, групові проєкти та практичні заняття, які вимагають від студентів продемонструвати свої знання та навички в більш інтерактивний та захоплюючий спосіб. Також викладачі можуть використовувати програмне забезпечення для виявлення плагіату, щоб ідентифікувати скопійований або неоригінальний вміст у поданих

статтях. Застосовуючи різноманітні методи оцінювання та використовуючи технології для моніторингу плагіату, викладачі можуть забезпечити академічну доброчесність [17].

М. Фірат (M. Firat) зазначив, що педагоги та студенти можуть більш ефективно використовувати ці технології, щоб допомогти та покращити власне навчання та розвиток, знаючи, як Chat GPT може підтримувати незалежність та самостійне навчання здобувачів освіти [15].

Chat GPT можна використовувати у процесі навчання в якості генератора ідей – для педагогів цей інструмент може слугувати як джерело нових ідей для занять, для студентів – допомога для нестандартних рішень завдань. Наука постійно рухається вперед, суспільство має адаптуватися до нових технологій та використовувати їх на благо розвитку.

Висновки. Освіта – невід'ємний аспект у побудові кар'єри та досягнення успіху в житті. Здобуття вищої освіти для населення є важливим компонентом для покращення економічного становища країни. Для забезпечення високого рівня освіченості та професіоналізму випускників потрібно постійно моніторити стан освіти своєї країни та зарубіжжя, відслідковувати нові тренди та імплементувати їх в своє середовище. Створення умов для навчання і розвитку спонукатиме студентство до бажання отримання знань та в подальшому реалізації свого професійного потенціалу у демократичному суспільстві. Основними трендами сучасної системи вищої освіти США варто виділити – інтернаціоналізацію – залучення іноземних студентів сприяє підвищенню престижу навчального закладу, збільшує його прибутки; впровадження інструментів відкритої освіти – дозволяє опановувати курси дистанційно, у зручний час та в безпечному місці; впровадження ШІ в навчальний процес – розробка механізмів використання ШІ під час навчання. Всі вищезгадані тренди варто взяти до уваги реформуючи систему вищої освіти в Україні. Але наразі залучати іноземних студентів до навчання в Україні досить складно через військові дії, які охопили частину нашої території. Навчальний заклад не може гарантувати цілковиту безпеку для своїх студентів. Запровадження відкритої освіти є ідеальним варіантом отримання знань за теперішніх умов, адже цей варіант здобуття знань передбачає проходження курсів у власному темпі, забезпечивши безпечне місце перебування. Україна впевнено прогресує у напрямку опанування та імплементування цифрових технологій для суспільства. Популярними є курси з цифрової грамотності серед населення, прикладом є проєкт Дія. Освіта [5], який створений з метою підвищення цифрової грамотності та здобутті цифрових навичок для населення. Імплементування ШІ у навчальний процес стала ще б одним кроком у цифровому

розвитку нашої держави, піднявши рівень розвитку закладів вищої освіти. Отже, ретельний аналіз стану освіти та змін у суспільстві сприяють зміни та адаптації системи вищої освіти до нових умов, створюючи нові освітні тренди.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Амосова Л., Андріянова О., Солошенко Ю., Уласевич Л., Павленкова О. Сучасні тренди розвитку освіти: реалії і перспективи. Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки. Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. м. Полтава 2022. С. 9-11.
- Андрущенко В.П. Глобальні тренди розвитку освіти XXI століття. *Вища освіта України*. 2019. № 3. С. 5-14.
- Братко М.В. (2017). Управління професійною підготовкою фахівців в освітньому середовищі університетського коледжу: теорія і практика: монографія. Кам'янець-Подільський: «Аксиома». 424с.
- Дубовик О.В. Особливості системи підготовки спеціалістів у вищій школі США. *Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Педагогіка і психологія*. 2023. № 1. С. 46-50.
- Про проект Дія. Освіта. 22023. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/about> (дата звернення: 30.09.2023).
- Устименко В.В. Огляд провідних закладів вищої освіти у сфері міжнародних відносин. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2023. № 48. С. 206-211.
- Фазан В. В., Кузнецова О. Ю., Штефан Л. А. Тенденції розвитку вищої освіти в США. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф.*, 16–18 берез. 2023 р. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 168–171.
- Abramsky E., Eberstadt N. The Changing Global Distribution of Highly Educated Manpower, 1950–2040: Findings and Implications. URL: <https://www.aei.org/wp-content/uploads/2022/04/The-Changing-Global-Distribution-of-Highly-Educated-Manpower.pdf?x91208> (дата звернення 30.09.2023).
- Altbach P., Álvarez F., Amoroso J. New Visions for Higher Education towards 2030. URL: <https://www.gunetwork.org/news/guni-world-report-special-issue-new-visions-higher-education-institutions-towards-2030> (дата звернення 30.09.2023).
- Bennis, W.G., Nanus, B. *Leaders: The Strategies for Taking Charge*. Harper & Row, New York. 1985. 244 pp.
- Bound J., Braga B., Khanna G., Turner S. "The Globalization of Postsecondary Education: The Role of International Students in the US Higher Education System." *Journal of Economic Perspectives*, 2021. № 35(1): 163-184. DOI: 10.1257/jep.35.1.163 (дата звернення 30.09.2023).
- Cascio, J. Facing the age of chaos. URL: <https://medium.com/@cascio/facing-the-age-of-chaos-b00687b1f51d> (дата звернення 30.09.2023).
- Christensen, C. M., Horn, M. B., Caldera, L., Soares, L. Disrupting college: How disruptive innovation can deliver quality and affordability to postsecondary education. *Innosight Institute*. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED535182.pdf> (дата звернення 30.09.2023).
- Delbanco A. College: What it was, is, and should be. *Princeton University Press*. (2015). 264 pp.
- Firat M. How Chat GPT Can Transform Autodidactic Experiences and Open Education? URL: https://www.researchgate.net/publication/367613715_How_Chat_GPT_Can_Transform_Autodidactic_Experiences_and_Open_Education (дата звернення 01.10.2023).
- Hill-Yardin E., Hutchinson M., Laycock R., Spencer S. A Chat(GPT) about the future of scientific publishing. *Brain, Behavior, and Immunity*. № 110. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/368929332_A_ChatGPT_about_the_future_of_scientific_publishing (дата звернення 01.10.2023).
- King, M.R., ChatGPT. A Conversation on Artificial Intelligence, Chatbots, and Plagiarism in Higher Education. *Cel. Mol. Bioeng.* 2023. № 16 URL: https://www.researchgate.net/publication/366829188_A_Conversation_on_Artificial_Intelligence_Chatbots_and_Plagiarism_in_Higher_Education (дата звернення 01.10.2023).
- LeCun, Y., Bengio, Y., Hinton, G. Deep learning. *Nature*. URL: https://www.researchgate.net/publication/277411157_Deep_Learning (дата звернення 01.10.2023).
- Murphy, R. (1998). Educating US senior military leaders: Case method teaching in action. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA430525.pdf> (дата звернення 08.08.2023).
- OpenAI. Chat GPT. URL: <https://openai.com/blog/chatgpt/> (дата звернення 02.10.2023).
- Pascarella E. T., Terenzini, P. T. How College Affects Students: A Third Decade of Research. Volume 2. Jossey-Bass, An Imprint of Wiley, 10475 Crosspoint Blvd, Indianapolis, IN 46256. 848 pp.
- Rethinking Education: Towards a global common good? UNESCO. URL: <http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en> (дата звернення 02.09.2023).
- Rosenzweig M. Global Wage Differences and International Student Flows. *Brookings Trade Forum* 57–86. 2006. URL: https://www.researchgate.net/publication/247828326_Global_Wage_Differences_and_International_Student_Flows (дата звернення 02.09.2023).
- Sawahel W. Embrace it or reject it? Academics disagree about ChatGPT. *University World News*. URL: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20230207160059558> (дата звернення 02.09.2023).
- The 11 Best Universities in the US for International Students. URL: <https://www.crimsoneducation.org/uk/blog/best-universities-in-usa-for-international-students/> (дата звернення 02.10.2023).
- The National Center for Education Statistics (NCES). Impact of the Coronavirus Pandemic on Fall Plans for Postsecondary Education. URL: <https://nces.ed.gov/programs/coe/indicator/tpb> (дата звернення 02.09.2023).

27. The National Center for Education Statistics (NCES). Undergraduate Enrollment. URL: <https://nces.ed.gov/programs/coe/indicator/cha> (дата звернення 02.09.2023).

28. UNESCO Institute for Statistics. "Education Data." UIS database. URL: <http://data.uis.unesco.org/> (дата звернення 02.09.2023).

29. Weissman J. ChatGPT is a plague upon education. Inside Higher Ed. URL: <https://www.insidehighered.com/views/2023/02/09/chatgpt-plague-upon-educationopinion> (дата звернення 30.09.2023).

30. Where do International Students in the U.S. come from? URL: <https://www.visualcapitalist.com/cp/international-students-in-the-u-s-comefrom/#:~:text=The%20International%20Student%20Population&text=After%20a%20drop%20in%20recent,colleges%20and%20universities%20last%20year>. (дата звернення 30.09.2023).